

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. Peccatum mortale ex genere suo fit veniale in individuo per
accidens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

SECTIO II.

Peccatum mortale ex genere suo fit veniale
in individuo per accidens.

SUMMARIUM.

9. Quid fit mortale ex genere suo; & quid tale per accidens?
10. Peccatum alijs ex genere suo mortale, fit veniale. I. ex conscientia erronea
11. Ex causa excusante, v. g. ignorantia, necessitate, metu &c.
12. III. Ex imperfectione actus, debita scilicet advertentia in intellectu, vel consensu ex parte voluntatis. Et
13. IV. Ex parvitate, vel levitate materiae.
14. Regula I. In peccatis, quibus directe laeditur perfectio DEI infinita, aut bonum quodvis magnum indivisibiliter, non datur parvitas materiae.
15. Ut I. In peccatis contra virtutes Theologicas: Fidem, Spem, & Charitatem.
16. II. In peccatis contra virtutem Religionis, directe in Deum injuriam vergentibus, ut in superstitione, blasphemia, perjurio assertorio, sacrilegiis &c.
17. III. Nec in homicidio, & vix in mutilatione.
18. IV. Nec in materia venerea deliberate & directe intentata.
19. Bene vero in materia venerea indirecte tantum voluntaria admittenda est parvitas a mortali excusans.
20. Resolutio casuum communiter contingentium.
21. Regula II. In peccatis omnibus, quibus laeditur bonum finitum divisibile tantum, dari potest parvitas materiae a mortali excusans.
22. Ut I. In primo precepto Decalogi quoad superstitiones solum ex simplicitate, levitate, vel curiositate sine certa fide adhibita exccitas.
23. II. In secundo precepto, quoad violationem voti, & iuramenti promissorii.
24. In tertio precepto quoad celebrationem & auditionem Missae, ferias jejunia, & generaliter in omni cultu divino.

B b 4

25. IV.

25. IV. In praeceptis secunda tabule, quoad lesionem personae in bonis fama, honoris, & fortuna.
26. Materiam in furto gradus absoluta respectu cuiusdam attam opulentissimi, sunt duo circiter ducati, respectiva vero ad conditiones personarum quantitas sufficiens ad vultum unius duci.
27. Regula III. Quantitas materiae in omnibus peccatis (causis admittentibus) desumi debet ex tribus, 1. in ipsa re secundum se. 2. Ex comparatione ad totum quod praecipitur, & 3. maxime ex fine praeccepti.
28. Exemplificatur 1. in lectione, & 2. retentione librorum haereticorum 3. in percussione Clericorum, & 4. in censuris ac casibus reservatis.
29. Regula IV. Tertia, vel quarta pars cuiuscunque totum notabilis est, nisi ipsum totum sit exiguum; non tamen id minor quarta, nisi secundum se seorsum sumptum sit valde notabilis, vel officient fini praeccepti.
30. Exemplificatur: in Moris Canonici, 2. In Fecis, 3. In Jejunio, & 4. in Votis.

9 **P**eccatum mortale ex genere dicitur, quod ex proprio objecto suo, seclusa malitia exteriorius speciei. est, vel potest esse mortale. Triplet assignari solet. I. Mortale ex objecto per se, quod scilicet ex ipso objecto secundum se habet intrinsecam malitiam mortalem, seclusa prohibitione legis. Ut blasphemia, adulterium, furtum. II. Mortale ex praeccepto, quod ideo solum mortale est, quia lege positivâ prohibetur, ut comedere carnes die Jejunii, omittere Sacrum, Confessionem, Communionem annuam &c. III. Mortale ex accidente vel circumstantia: quod, licet secundum se, neque ex objecto, neque ex praeccepto mortale sit, sed vel veniale, vel omnino indifferens, tamen ex accidente, vel circumstantia ali-

qua malitiam mortalem contrahit : quod qualiter
fit, *Sect. seq.* dicitur. At hinc videndum, qualiter
ipsum peccatum mortale ex genere suo, quodque,
postis requisitis, etiam in individuo esse mortale,
hic & nunc, defectu requisitorum, vel mutatione
circumstantiæ alicujus, fiat veniale in individuo?

A S S E R T I O III.

*Peccatum mortale ex genere suo fit veniale in
individuo potissimum quatuor modis: ex con-
scientia erronea: ex causa excusante: ex imperfe-
ctione actus, & parvitate materia.*

§. I.

Ex Conscientia erronea.

Regula generalis.

Quandocumque quis errore invincibili putat, 10
peccatum aliquod esse veniale tantum, quod
revera mortale est: v. g. perjurium assertorium
in re levi, is solum venialiter delinquit. Quem-
admodum & è contra invincibili errore putans
aliquid esse mortale, quod revera solum veniale
est, is re ipsa mortaliter peccat. Explicatum c. 1.
Sect. 2.

§. II.

Ex causa excusante.

Regula generalis.

Quæcumque causa potens excusare à peccato
in toto, in modico sui defectu excusat à
mortali, & veniale constituit. *Ratio est:* Quia, spe-
ctata humana fragilitate, in his moralibus difficil-
limum est medium vel extremum tangere in pun-
cto.

Bb 8

cto,

cto, & levem etiam defectum evitare, idcirco
id hominem obligari sub mortali, ratio non pe-
mittit. Exempla sint.

I. Ignorantia invincibilis excusat à toto peccato: hinc ignorantia vincibilis vel culpabilis levis seu non crassa vel affectata excusat à mortali. *De pra suo loco. c. 2. n. 37.*

II. Extrema necessitas omninò excusat à peccato furti: hinc necessitas valde gravis excusat saltem à mortali furtum rei tunc necessariae, ut ad victum, amictum, medicinam &c.

III. Necessitas propriae defensionis cum peccato moderamine inculpatæ tutelæ omninò excusat à peccato homicidium injusti invaluens: hinc eadem necessitas cum levi, non supino vel defectato defectu dicti moderaminis simile homicidium excusat à mortali, secundum omnes.

IV. Metus gravis mortis, vel alterius gravis mi mali indirectè excusat à transgressione legis positivæ, ac etiam aliquarum naturalium, ut suo loco dictum: hinc metus ejusmodi mali adeò gravis meritò excusare debet à mortali. Metus morbi gravioris omninò excusat ab observando Sacro, vel jejunio: metus autem morbi non ita gravis, vel gravioris cathari saltem excusabit à mortali, & venialem efficiet transgressionem. Item metu mortis vel mutilationis potest sine peccato furi, domum incensuro, scalas tenere: at si metu verberum tantum graviorum teneatur saltem excusaberis à mortali. Simili ratione dicendum de quavis alia cooperatione materiali, &c. non proximâ ad peccatum alterius. §. III.

Ex imperfectione actūs.

Regula generalis.

OMne peccatum mortale ut sit, requirit ex 1ª parte intellectūs perfectam advertentiam & deliberationem: ex parte voluntatis verò plenum consensum; quorum unum si desit, & adsit solum imperfecta deliberatio, aut semiplenus consensus, peccatum veniale erit, ex imperfectione actūs, utque in quacunque materia, lege, præcepto. *Certum apud omnes.* Ratio est. Quia ad peccatum mortale, quo homo simpliciter aversus à Deo æternam pœnam mereatur, utique requiritur actus moralis perfectus, seu voluntarius ac liber simpliciter, qualis etiam posset esse meritorius vitæ æternæ: talis non est sine perfecta deliberatione, & pleno consensu: ergò. Deinde spectata humana fragilitate, à recta ratione & bonitate divina omnino alienum est, hominem velle æternis pœnis addicere, qui sine plena deliberatione & consensu aliquid peccaminosum fecit. Cæterum

1. Deliberatio plena & perfecta

Dicitur, quando intellectus plene, sine turbatione vel impedimento actum, ejusque malitiam agnoscit & dicitur, vel saltem dicitare possit ac deberet. Et tunc etiam consensus voluntatis plenus & perfectus esse solet, ac in materia mortali peccatum mortale, nisi aliunde constet de defectu consensūs.

II. De

II. *Deliberatio semiplena & imperfecta*

Dicitur, quando ratio quidem aliquo modo advertit & apprehendit in consilio actum, ejusque malitiam & obligationem, non tamen plenè & resolutè judicat, vel dicitur, esse peccatum mortale, eo quòd motiva & rationes in utraque partem perfectè proponere & ponderare non possit: quòd melius explicari non potest, quòd experientia in semidormiente, semiebriò, distracto, vel turbato variis cogitationibus, vel passionibus, ut ad id, quòd agit, ejusque malitiam advertit plenè non possit. Et tunc etiam consensus voluntatis sublequens necessariò erit imperfectus & semiplenus: atque in materia mortali, etsi non tollat totum peccatum, cum omnis sanè qualitas que consensus in malum malus sit, tollit tamen peccatum in tanto, & veniale reddit fragilitati humanae, quæ licet potuerit simpliciter, tamen in eo statu difficulter admodum potuit tale malum committere.

III. *Deliberationes imperfecta signa, & conjectura.*

I. Si tenuiter, & quasi semidormiens apprehendisti aliquid esse malum, **II.** Si verè semidormiens, vel semiebrius fuisti, **III.** Si vehementissima passione, distractione, apprehensione turbatus fuisti, **IV.** Si post factum rem melius considerans, judices te omninò non fuisse facturum, si ita apprehendisses, vel cognovisses, si plenè vigilans, si sobrius, si mente pacata fuisses. Tunc enim

enim credere potes, te absque perfecta deliberatione & advertentia processisse, ideoque venialiter tantum deliquisse. Eadem consequenter generalia sunt signa imperfecti, & semipleni consensûs: cum deficiente deliberatione, necessarid deficiat consensus. At specialia.

IV. Consensus semipleni conjectura & signa.

I. Si ita dispositus fuisti, ut licet facile potueris exequi peccatum, tamen non sis executus: præsumere potes, te antè non plenè consensisse, quia affectus pleni non ita facile mutantur. *II.* Si statim reflectens te super priorem actum, sentis in te tristitiam, aversionem, horrorem aliquem, ob eandem rationem. Secus si complaceas, inhæreas, rumines &c. *III.* Si animum & propositum firmum, sæpius innovatum habeas nunquam peccandi mortaliter, aut malle mori potius, quàm peccare mortaliter, in dubio rectè præsumis, te non consensisse in peccatum. Nam quando aliquid ita firmiter odio habetur, si deinde plenè avertitur facile advertitur. *IV.* Deniq; in dubio non præsumitur consensisse vir timorata conscientia, aliisque peccatum abhorrens, quia in dubio non præsumitur factum, delictum maximè. Secus si sis homo perditis moribus. Hic enim cum bibat iniquitatem sicut aquam, cum dubitat, præsumere potest, se verè ebibisse.

§. IV.

Ex parvitate vel levitate materia.

Regula generalis.

Omnis peccatum mortale ut sit, ex parte ob-
jecti

jecti requirit materiam gravem secundum se, vel ex fine, aut circumstantiis intentis. Quocumque ergo materia, tam secundum se, quam secundum finem ac circumstantias verè parva & levis est, cessat peccatum mortale, & fit veniale pro parvitate materiæ. *Omnes.* Ratio est. Quia materia prohibita parvi est momenti, mortale parva est offensio. Verùm hîc duo maximi momenti explicanda sunt. Unum, in quibus peccatis possit dari parvitas materiæ: alterum, unde desumenda sit. Pro re maximè practica, & ad usus morales latissimè patente, pono quatuor regulas casibus latè exemplificatas.

REGULA PRIMA.

14 **N**ulla datur parvitas materiæ excusans à mortali in illis peccatis, quibus directe læditur perfectio Dei infinita, aut bonum quodvis magnum indivisibiliter. Verba hæc mea sunt, sed scilicet non fallor, omnium: ac Ratio est. Quia quocumque ratio gravis malitiæ vel offensæ contra legem rectam rationem, seu, ut alii non male dicunt, contra Charitatem Dei, vel proximi, æque peritur in materia parva, ac in magna, totientiam perstat culpa mortalis in materia quantumvis parva; ideoque non erit parvitas materiæ excusans à mortali: atque hoc tunc fit, quando directe læditur, vel offenditur perfectio Dei infinita, seu bonum quodvis magnum indivisibiliter, uti est vita hominis:

Ergo.

Nulla datur parvitas materiae excusans à mortali.

I. In peccatis contra Virtutes Theologicas,

Fidem, Spem, Charitatem, utpotè in infideli-¹⁸ tate, desperatione, odio, aut contemptu Dei: quia hæc directè & actu elicito lædunt, seu offendent perfectionem Dei infinitam. Quantulacunque enim infidelitas, & qualemcunque propositionem à Deo revelatam, etsi parvi momenti in se, nolle credere, repugnat infinitæ Dei veritati. Quantulacunque vera desperatio de Deo repugnat infinitæ Dei bonitati ac potentiæ. Quantulacunque odium Dei, etiam ratione rei levissimæ repugnat ejus simpliciter infinitæ bonitati. Quicumque etiam levissimus, dummodò deliberatus contemptus Dei, aut perfectionis divinæ, etiam indirectus, qualis est in formali inobedientia ex contemptu legis vel præcepti cujuscunque, in formali ingratitude ex contemptu beneficii divini, repugnat infinitæ DEI bonitati, sapientiæ, & quitati: ergò semper est malitiæ mortalis. Semper enim eadem malitia mortalis manet in qualibet etiam levissima materia: imò eò gravior evadit plerumque malitia, quò in minori materia læditur perfectio DEI infinita: ut si odieris, vel blasphemes Deum ob leve incommodum tibi eveniens v. g. lusum perditum, gravius cense- ris peccasse omni recta ratione, quàm si odisses, vel blasphemasses Deum ob ingens malum tibi commissum, ut omnes observant: & in similibus iterum

iterum notabitur. Neque solum odium Dei, verum etiam odium proximi quoad abominabilem personam semper peccatum mortale est, nulla excusante parvitate materiae, nisi sola imperfectione actus: semper enim eadem est ratio mortalis contra praeceptum Charitatis Divinae, & ipsam Bonitatem Divinam in proximo quoad naturam & gratiam participatam abominari, vel aversari proximum ex displicentia personae, tanquam indignum nostro amore vel amicitia, cum tamen & ipse nobiscum sit Imago Dei, capax gratiae Divinae & Beatitudinis aeternae. Sic ergo est de odio proximi, quoad abominabilem qualitatis, quod indifferens est, & etiam bonum esse potest, Psal. 118. *Iniquos odio habui.* Sic etiam est de odio inimicitiae, seu malevolentiae, quo proximo deliberate malum volumus: hoc enim licet ex genere suo peccatum mortale sit, tamen parvitate materiae à mortali excusationem admittit, cum scilicet proximo leve & exiguum malum volumus, optamus vel gaudemus, quod etiam re ipsa illatum, non nisi veniale esse, ut alibi notabitur.

11. In peccatis contra virtutem Religionis.

16 **Q**UAE nimirum directe vergunt in injuriam Dei, vel perfectionis divinae, nulla dante parvitate materiae excusans à mortali. Utpote 1. In superstitione divinationis, vanae observationis, magiae: &c. Semper enim gravis Dei injuria est, cultum Deo debitum tribuere diabolo divinitus

tis hosti ac æmulo, sive id fiat cum pacto expref-
 fo, de quo nullum dubium; sive fiat cum pacto
 implicito cum dæmone, seu implicita dæmonis
 invocatione tantum. Ut cum quis scienter utitur
 mediis omninò vanis & impertinentibus ad cau-
 sandum aliquem effectum, vel cognitionem oc-
 cultorum vel futurorum. Eo ipso enim, quo ute-
 ris ejusmodi mediis vanis & nullam omninò na-
 turalem vim, vel proportionem habentibus ad
 causandum talem effectum vel cognitionem, con-
 vinceris invocare aliquam virtutem, & intelligen-
 tiam superiorem homine: atqui non Deum, qui
 talia prohibet: non Angelum sanctum, qui nolente
 Deo nihil facit: ergo dæmonem, qui vel talia
 instituit, vel talibus libenter se immiscet, ad de-
 cipendum hominem, & cultum quasi divinum
 sibi arrogandum in injuriam divinæ Majestatis.
 Quod benè inculcandum illis, qui protestantur,
 se talibus nolle uti ope dæmonis: est enim pro-
 testatio facta contraria, & ideò vana ac nulla.
 Nam tacita hæc invocatio, si plena deliberatio
 adsit, est ejusdem rationis cum expressa: & quòd
 in parva vel ludicra re dæmon invocetur, per se
 non minus crimen est, quam si fiat in re magna.
 Sæpe tamen contingit, ut quando res est modica,
 non apprehendatur mali magnitudo, & sic potest
 esse veniale ex defectu animadversionis; sicut e-
 tiam ex ignorantia vel levitate actus, ut in Regula
 sequenti videbimus. Vide Sanchez. *in Sum. tom. I.*
lib. 2. c. 38. n. 18. Lessium lib. 2. c. 44. dub. 4. n.
26. & alios apud Dian. p. 5. tr. 5. resol. 29.

II. In blasphemia formali: semper enim gravissima est injuria contra perfectionem Dei infinitam proferre verbum contumeliosum de Deo cum animo inhonorandi illum, sive directè, sive indirectè, & interpretativè, etiam in re minima Deus enim dehonoretur non solum, cum blasphemus ei res magnas falsò tribuit, sed etiam cum minimas: ergò blasphemia in ratione materiae non potest unquam esse peccatum veniale. Communissima DD. cum *Suarez de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 1. c. 6. n. 2.* aliisque citatis *Diaz supra citatus resol. 3.* Addit *Lorca ibid.* id verum esse, etiamsi ejusmodi blasphemiae fiant joci caesà, & non seriò; quoniam illicitus est jocus, in quo injuria DEI involvitur: nec propter jocum deficit ratio injuriæ: imò joci in rebus tantum menti specialis blasphemia est, nisi quis vocet eum, quod non ex animo significandi, quod verba sonant, profertur, sed per hyperbolem; ut qui faminam pulchram vocat Deam: id enim veniale erit. Sic *Lorca*. Sed de hoc mitiùs dicam in *Reg.*

III. In perjurio assertorio scienter falsum jurando cum vero animo invocandi testimonium divinum. Communis DD. apud citatos: semper enim gravissima, & mortalis est injuria, & irreverentia adversùs infinitam Dei Veracitatem, vel Deum instituire testem mendacii, ac falsitatis, ac si & ipse Deus mentiri, & falli posset: idque etiam in re minima; imò eò gravior censetur injuria, quò minori in re falsum juratur. Quin id ipsum

ipsum de juramento promissorio affirmant graves
D.D. Cajetan. Medina, Gabriel. Less. Valentia,
alii apud Dianam part. 5. tr. 5. resol. 70. Ratio
corum est; quod etiam juramento promissorio
non servato, etiam in re minima Deus constitua-
tur testis falsitatis. Sed oppositum ex opposito
fundamento iterum mitius dicam in Regula 2.

IV. In sacrilegiis plerisque non tantum carna-
libus, & maxime in sollicitatione ad turpia facta
in confessionali: nam si in materia venerea abso-
lute non datur parvitas materiae, ut infra dicemus:
multo minus datur, si conjuncta sit cum malitia
sacrilegii: verum etiam in realibus plerisque: ut
pote in simonia saltem juris divini; semper enim
gravis Dei injuria est, rem proprie sacram, seu
spiritualem, ut gratiam Dei, Sacramentorum ef-
fectus, res ab Ecclesia consecratas temporali pre-
tium dato, vel accepto, etiam minimo (imò eo
graviori injuria, quò minori pretio) ipso facto
vilem profiteri. Neque in irritatione Sacramen-
torum: in fractione sigilli Sacramentalis: in jeju-
tio naturali ad Evcharistiam suscipiendam præce-
ptos enim valor Sacramentorum ad salutem ani-
marum: secretum Confessionis auditæ, ne odio-
sum fiat Sacramentum tam necessarium ad salu-
tem: & reverentia augustissimi Evcharistiæ Sa-
cramenti, ut tanquam cœlestis ac divinus cibus an-
te omnem corporalem cibum, & potum suma-
tur, bonum magnum est, & merito omne oppo-
situm indivisibiliter excludens, eadē ratione ma-
litia

litia semper etiam in re levissima persistente, ad
tem habitualiter, juxta dicenda infra num. 30.

Quoad praecepta secunda tabula.

17 Solum de quinto & sexto potest esse quæ-
situm. In quinto quoad ipsum homicidium, quod
semper læditur bonum magnum indivisibile
vitæ humanæ; utique nulla poterit dari parvitas
materiae excusans à mortali: adeoque ut non
solum abortus foetus jam animati quocunque
vissimo tempore, verum etiam nondum animatus
peccatum mortale sit, secundum omnes
quidem in veriori sententia omni casu, & invariabiliter
vix quoque contingit parvitas materiae
in mutilatione, saltem prout in Jure intelligitur
benè tamen in vulneratione, percussione, vindicta
sicut & in aliis injuriis contra proximum, infra
notabimus.

De sexto autem præcepto controversia gra-
vissima est: non quidem quoad ipsum malum vitæ
feminae per illicitas copulas, vel pollutiones; in
his enim nullus, nisi insanus, vel fortè Epicurus
de grege porcus somniavit materiae parvitas
mortali excusantem: sed quoad delectationem
lam veneream ex commotione spiritum genitalium
in parte inferiori consurgente; & ad illam
inductiva & dispositiva, ut sunt turpes cogitationes,
aspectus, tactus, oscula, amplexus, lectiones,
cantilenæ, &c. Nosti autem in dubio eam delectationem
veneream posse esse quando directe, aliquando vero indirecte tantum.

esse volitam vel intentam : sit ergò clara, & distincta resolutio duplex.

III. In materia venerea directè voluntaria,

Non tantùm quoad ipsam copulam, pollutio-18
nem, distillationem, seu quamcunque voluntariam effusionem seminis illicitam, verùm etiam quoad delectationem veneream seu libidinolosam deliberatè, & directè intentam, quæsitam acceptatam, practicè nulla potest esse materiæ parvitas excusans à mortali. Adeoque omnis impudicitia cordis, oris, aspectûs, tactûs, oscula, amplexus, &c. facta causâ delectationis venereæ captandæ, sicut omnis in illam deliberatus consensus vel complacentia, semper est peccatum mortale. *Est in re communissima, & mihi planè certissima Doctrina: quam latissimè probat Rebel- lus de Justit. p. 2. l. 3. q. 19. Lessius l. 4. de Inst. c. 3. num. 119. Sanchez l. 5. Moral. c. 5. Layman. l. 4. tr. 5. c. 8. n. 2. Dian. p. 3. tr. 5. resol. 1. & alibi.* Ratio est. Quia omnis delectatio venerea & libidinosa naturâ suâ ordinatur ad copulam, seu seminationem, imò re ipsa, ut benè docet Galenus, est ipsissima inchoatio pollutionis: quid enim est, nisi motus humoris spermatici per spiritus generationi servientes incalescentis, & per certas arterias ad instrumentum generationis tendentis, &c. Ergò, sicut deliberatè velle copulam seu seminationem illicitam semper est peccatum mortale, ita etiam deliberatè velle eam delectationem, seu commotionem veneream in se, vel in alio

semper erit peccatum mortale : & sicut in ipsa
 copula, vel seminatione illicita ; ita & in ea de-
 lectatione vel commotione illicita per se ordinata
 & inchoante seminationem illicitam nunquam
 poterit esse parvitas materiae excusans à mortali
 saltem practicè loquendo. Neque enim in praesenti
 audienda est distinctio *Caramuelis in Regul. S. Be-
 nedicti disp. 69. & 70.* delectationem veneream
 esse quidem peccatum mortale, quando polluitur
 graviter, & proximè inchoata est, non item
 pollutio solum leviter, tenuiter & remotè inchoa-
 ta sit. Est enim hoc speculativè defensus potest
 fatear: practicè tamen nullo modo probari potest
 quòb evidentissimū periculum in re tam lubrica, &
 picea : hic enim verissimè & certissimè : *Qui tangit
 picem, inquinabitur ab ea.* Etenim quantūvis
 minima delectatio & commotio venerea natura
 suā tendens in majorem ac majorem, ac ipsam
 copulam, & tam delectabiliter, voluntariè con-
 sentientem, ac maximè excitantem, exponit pro-
 ximo, & gravissimo periculo consentiendi in ma-
 jorem delectationem, majusque peccatum carna-
 le. Quā etiam ratione *Sanchez l. 5. Moral. c. 12.*
*retractat suam contrariam sententiam antea
 traditam l. 9. de Matrim. disp. 46. n. 7.* dicens
*Quia in quavis delectatione venerea deliberatè
 admissa apertum est periculum incidendi in ma-
 jorem aliam delectationem manifestè mortalem.*
*Quare nec audeo, nec unquam ausus sum excipere
 re à confessionibus hujusmodi delectationū quan-
 tumvis modicarum declarationem. Hæc ille. Quod*

ulterius eodem cit. c. 6. n. 12. ait: *unum tamen advertere volo, sententiam, quam lib. 6. de matrim. disp. 46. n. 7. dixi, esse verissimam, nempe amplexus, & oscula libidinoso, quamvis sola venerea delectatio, quæ in ipsis sentitur, placeat excluso alio ordine ad copulam, esse mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam, hodie approbatam esse à summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. qui Inquisitoribus fidei denunciari jusserunt asserentem in illis non committi crimen lethale.* Hæc Sanchez, dicens hodie, suo tempore: at hodie nostro tempore sententia nostra omninò certa evadit ex Decreto Alexandri VII. Anno 1666. in propositionibus damnatis doceri, & practicari prohibitis, quarum quadragesima sic habet: *Est probabilis opinio, quæ dicit esse tantum veniale, osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, excluso periculo consensûs ulterioris, & pollutionis.* Ubi sine dubio ad minimum sermo est de delectatione carnali venerea ex tali osculo directe intentâ, captatâ, vel admittâ. Vide sæpius laudatum Nicolaum Dubois in Examine dictarum propositionum à propositione 40.

Atque dicto sensu intelligendi sunt Doctores omnes in hac materia absolutè negantes materiæ parvitatem. Loquuntur enim semper de actibus venereis libidinosis, & impudicis: sive ex objecto, ut tactus partium verecundarum, quæ peccata mortalia sunt, etsi delectatio venerea per se directè non intenderetur, quia naturâ suâ nimium ad libi-

bídinem provocant : & graviora peccata sunt, si
fiant circa personas ejusdem sexús, quam directè
quia tunc ad gravius peccatum disponunt, ut no-
tat Sanchez l. 9. de Matrim. disp. 46. n. 18. Sed
ex intentione agentis, captantis scilicet directè
delectationem veneream circa quascunque par-
fiant, etiam alias honestas. Ut tactus facie,
compressio manuum, pulsatio pedum, &c. Et
tunc tanta sunt peccata, quanta est intentio faci-
entis, utpote simplicis delectationis morosæ, for-
nicationis, adulterii, sodomix, &c.

*IV. In materia venerea indirectè tantum
voluntaria.*

19 **A**dmittenda est parvitas materiæ excolari
mortali quoad impudicitiam, & delectationem
veneream minimè directè intentam, sed
directè solum voluntariam, in causa levi polu-
tione vel non ablata, secluso consensu vel periculo con-
sensûs in ipsam delectationem, pollutionem, &
aliudve opus turpe. Ita præter Doctores illos, qui
absolutè hic admittunt parvitatem materiæ, &
fortè nihil aliud volunt (excepto Caramueli ma-
nifesto adversario) expressè docet Vasquez l. 1.
disp. 108. asserens, hac de re nullam fuisse contro-
versiam, cum Doctores contrarium communiter
asserentes, loquantur de delectatione venerea di-
rectè intentata vel voluta. Item Jacob. Marchant
resolut. Pastoral. part. 1. cap. 6. quasi. 6. et in
parte noster P. Marchant. Tribun. tom. 2. Tract.
7. titul. 3. quasi. 2. §. 8. dub. 1. resolut. 2. in fine.
Ratio

Ratio est. Quia valde rationabile, & consonum est fragilitati humanæ, quod homo sub peccato mortali non teneatur evitare omnem actionem levem, ex qua est periculum exurgendi aliquos motus delectationis venereæ: & cum hi motus longè facillimè exurgant, ut sint mortales, omninò requiri debet majus voluntarium, quàm indirectum, & virtuale in causa maximè levi, & de se veniali tantùm. Alioquin certè oporteret condemnare peccati mortalis omnem conversationem non necessariam virorum cum fœminis, juvenum cum puellis, colloquia familiaria, choreas, aliasque recreationes etiam honestas, cum in iis facillimè intercurrant aspectus blandi, verba lenia, tactus, oscula, amplexus, & alia hujusmodi venialia, ex quibus plerumque oriuntur motus aliqui venerei, quos tamen secluso consensu, vel periculo consensûs, unâ cum veniali causa sua meritò censemus veniales: quemadmodum & alia, quæ remotè tantùm disponunt ad alia peccata mortalia, ut litigium ad homicidium, haustus superfluus ad ebrietatem, venialia tantùm meritò censentur. Neque huic sententiæ contrariatur supra allegatum Decretum Alexandri VII. Nam propositio illa 40. damnata manifestè loquitur de delectatione carnali sensibili, utique venerea ex illis osculis orta, & directè volita cum consensu in illam, ut constat ex illis verbis: *absque periculo consensûs ulterioris* (nimirum in fornicationem, aliudve opus turpe) & *pollutionis*: ergo supponitur jam consensus in ipsammet delectatio-

Cc 5

nem

nem carnalem, seu veneream ex illis osculis et
tam, qui utique mortalis est, juxta supra dicta
ita quidem non meo solius judicio, sed plurimorum
Virorum doctorum requisit o consilio sentio, debet
semper Authoritate S. Sedis.

REGULA ergò à Doctoribus communiter
assignata, & recepta de ipsa pollutione indirecte
voluntaria vel causata, etiam à fortiori locum ha-
bere debet in delectatione venerea indirecte tan-
tùm voluntaria: nimirum: *Quando causa potest
est licita, vel venialiter tantùm mala, etiam de
lectatio venerea prater intentionem subsurgens in
culpata, vel venialis tantùm culpa erit.* Omnia
ergo culpa vacabunt aspectus, tactus, oscula, am-
plexus aut *honestatis* pro more patriæ: aut *necessi-
tatis*, ad medendum, naturam sublevandam, &c.
Venialem verò solùm culpam continent aspectus,
tactus, oscula, amplexus, aut *levitatis* vel
curiositatis tantùm gratiâ obiter facti, aut etiam
causâ *sensibilis voluntatis* captandæ: quando ni-
mirum quis in aspectu fœminæ, tactu manû, os-
sculo faciei, directè quærît delectationem sensibi-
ilem consurgentem ex naturali proportione po-
tentia visiva, vel tactiva ad objectum convenienter
delectabile, absque ulteriori voluntaria tendenti-
a in delectationem veneream, etsi prater intencio-
nem subsequatur. Quia nimirum, ejusmodi de-
lectatio sensibilis captata per se solùm continet
venialem abusum rei per se non malæ, & per acci-
dens, ac remotè tantùm disponit ad voluptatem
carnalem: ideòque spectare debet ad parvitatem

materiae in hoc genere peccati, & venialem culpam non excedere, Sanè difficillimum foret Confessario statim peccati mortalis condemnare juvenes, & procos passim a liquibus tactibus, osculis, amplexibus utentes erga puellas honestè amatas, etsi inde aliquam voluptatem sensibilem capent, dummodò absit periculum consensûs in venerea. Et longè difficiliùs foret talibus, si similibus abstinere nollent, denegare absolutio- nem. Ex dictis ergo sequitur probabilis

RESOLUTIO casuum communiter contin-20
gentium. I. Oscula inter omninò solutos obi-
ter facta, venialia sunt, etsi sensibilis aliqua vo-
luptas capteretur, seclusâ delectatione, & consensu
turpi. At verò facta cum ardore & mora, utpote
replicatis diu in ore osculis, ob morale periculum
libidinis, ordinariè mortalem culpam contrahunt.
Communis. II. Osculari pueros ex amore tene-
re infantilis aetatis, aut tangere, captando dele-
ctionem sensibilem ex molliè teneræ carnis, se-
cluso consensu turpi, nullum, vel veniale tantùm
peccatum est. *Sanct. Jac. Marthan, cist.* III.
Ancillæ pueros vestientes, lavantes, eorùmque
putenda tangentes, vel aspicientes, etsi motus
sensualis exurgat, secluso consensu, vel compla-
centia turpi, aut non peccant, si ita officium exi-
gat; aut solum venialiter, si ex curiositate faciant:
mortaliter autem peccarent, si id morosè facerent,
ob morale periculum consensûs libidinosi. IV.
Aspicere animalia coeuntia ex curiositate tantùm,
seclusâ delectatione libidinosâ voluntariâ, veniale
est.

est. Quia id non multum excitare solet ad libidinem. Communis apud citatos, & mox citatos. Insuper eadem animalia, minora præsertim, ut catellos, catos, molliter tractare, demolere, etiam eorum genitalia contrectare (res sane pudicitia, & castitatis amatoribus merito fugiendæ, ex curiositate tantum vel levitate, nullâ comperta impurâ delectatione, cum inde non exciteur tantum vehemens delectatio, non nisi veniale esse docent Sanch. lib. 9. de Matr. disp. 46. n. 15. Dian. p. 17. resol. 37. addens, adhuc quidpiam foedius non esse mortale ita fricare, ut brutum semen expelleret, ex curiositate illud videndi, cum non sit mortale, impedire generationem bruti, sicut ipsum occidere; brutorum enim Domini sumus, sed certè omnium sensu foedum est cogitare, necdum facere: vide ipsum, & Tambur. l. 7. Decal. c. 5. 2. n. 5. At verò affectu libidinoso tangere eorum membra, non tantum mortale est, sed etiam spectat ad peccatum bestialitatis, tanquam actus quidam inchoatus. V. Personæ ejusdem sexus in balneantes, natantes, &c. ex curiositate vel levitate invicem, etiam in partibus verecundijs, aspicientes, etiam cum motu sensualitatis, seculo consensu turpi, non sunt condemnandi peccati mortalis. Secus est de personis diversi sexus: turpi enim est morale periculum libidinis. Se ipsum autem aspicere vel tangere ex curiositate vel levitate, seclusâ intentione, complacentiâ vel consensu turpi, ordinariè veniale est: quia minor est indecentia, & minus movent ad turpia

propria, quàm aliena. Si verò necessitas aliqua, vel naturæ commoditas ita exigat, culpâ vacabit, secundum omnes. VI. Choreas ducere, etsi aspectibus, tactibus, osculis, amplexibus solitis delectatio sensibilis captetur, seclusâ semper intentione vel consensu turpi, vel nullum, vel veniale tantum peccatum est. Cajetanus V. *Chorea*. Filiius Tr. 33. c. 10. ubi n. 224. dicit: *Rustici diebus festis non sunt prohibendi à choreis, modò fiant post Missam: tum quia aliter otio vacarent, quod peius esset: tum quia fiant pro more regionis, & publicè coram aliis, ideòque magna ex parte auferitur libidinis occasio: tum quia videntur conciliatrices amoris, & benevolentie inter adolescenti, & puellas in ordine ad matrimonia.* Hæc ille. Adde ego experientiâ patuisse, post abrogatas illas choreas publicas multò majora mala patrata fuisse, quàm iis permissis. VII. Cantare, dicere, legere turpia, peccatum est juxta intentionem facientis. Si enim fiant cum intentione vel complacentia turpi, mortalem; si ex curiositate, vel levitate solùm, venialem culpam habent. At verò componentes cantiones & libros turpes ordinariè mortaliter peccant, ob scandalum, saltem aliorum: quemadmodum etiam comœdias turpes exhibentes. VIII. Denique scribere, mittere litteras amatorias, munera, favores, ut vocant, similiter peccatum est juxta intentionem facientis. Si enim faciunt ex intentione libidinosa vel animo provocandi alterum ad illicitam venerem, mortale erit: si ex sola levitate, joco, recreatione,

venia-

veniale per se loquendo: si ad captandum vel vendendum honestum amorem in ordine ad Matrimonium, culpâ vacabit. Intellige semper per se loquendo, & secluso periculo proprio vel alieno: aut nisi scriptio, pictura, &c. de se valde turpis esset, & ad libidinem provocatoria. Hæc tibi hic latius deducere volui, quia in praxi sunt frequentissima. Et latius videre potes in 4. part. m. Theol. Sacram. c. 3. per totum.

Regula Secunda.

21 **N**omnibus peccatis, quibus læditur bonum finitum divisibile tantum, potest dari parvitas materiae excensans à mortali. Ratio est: Quia quando bonum, quod læditur, est divisibile potest esse majus vel minus, etiam malitia peccati proportionaliter crescere, & decrescere, & consequenter quandoque unâ cum materia adeò decrescere poterit, ac minui, ut amplius mortalis, atque æternâ poenâ digna censerî non possit, ut patet in furto unius assis. Habet ergo Regula locum in omnibus peccatis contra præcepta secundæ tabulæ circa proximum, & seipsum (homicidio & luxuriâ voluntariâ jam exceptis) ut in percussione, furto, detractatione, intemperantia, &c. & intuper in præceptis primæ tabulæ circa cultum divinum: quia nimirum omnis noster cultus divinus bonum quoddam finitum est, magnum quidem, sed divisibiliter majus, vel minus, proportionem materiæ, ideòque etiam malitia peccati oppositi major aut minor, & quandoque sic mortalia esse poterit, ut amplius mortalis esse non possit.

lit. Jam exempla præsertim nonnihil contro-
versa vifa afferamus.

I. In primo præcepto Decalogi.

Quoad superstitiones magicas, nulla quidem
proprie datur parvitas materiae, ut *num. 16.*
dictum: datur tamen aliqua (ut sic vocem) levi-
tas actus excusans à mortali. Utpote I. Si fiant
ex simplicitate vel ignorantia, etiam vincibili non
crassa. Fateor me sæpius usum fuisse motu glo-
buli plumbei, vel aurei annuli è filo inter extre-
mos digitos sustentato pendentis, & ad latera va-
fis allisi pro indicio horarum, certo semper even-
tu: sed bonâ fide in simplicitate mea. Credidi
enim id fieri naturaliter virtute arteriæ pulsûs: &
adhuc in ea opinione hæreo quoad motum secun-
dam se, ejusque successiva incrementa, & conse-
quenter aliquam allisionem: at verò quoad alli-
sionum differentias ad distinctam designationem
horarum, superstitiosum esse, omnino persuasit
experientia. *Card. de Lugo apud Tambur. l. 2. in
Decal. c. 6. §. 1. n. 38.* Aliis ergo, maximè illis,
quibus ut idem experirentur, imprudens auctor
sum, jam Pœnitens dissuadeo. II. Si quis utatur
ejusmodi signis solum ex levitate, joci, vel risûs
causâ nullo expectato eventu: qualia multa joco-
sa fieri solent in quibusdam sacris Vigiliis, sanè non
commendanda, sed certè neque peccati mortalis
statim condemnanda: quia tunc non est vera su-
persticio, esto enim signa illa sint instituta à dæ-
mone, si tamen joco, & non seriò expectando
even-

eventum, usurpes, irrisio potius est, quam invocatio dæmonis. III. Si quis utatur signo vel medio superstitioso habito ex sola curiositate experienti causâ: v. g. semel aut iterum facient annulum moveri super filum, aut allidi ad lacerationem vasis, &c. ut etiam fatetur Sanch. l. 2. Moral. 40. n. 13. in fine. Ratio est eadem, quæ supra.

IV. Absque certa fide adhibita, ex vana solitudine in agendis, vel cavendis, quandoque servare ejusmodi vana signa vel omina, v. g. stertitatione, auris tinnitu, cantu corvi, occusum vulturis vel leporis, &c. item ex somniis, prout quædam venialem culpam non excedit, ut etiam aliis notat Layman. l. 4. tr. 10. c. 3. n. 10. placet judicium Suarez tom. 1. de Reliq. l. 2. de Superstitione c. 13. n. 25. Ubi loquens de hac superstitione ita habet: *Potest hoc peccatum credentium in somniis à gravitate mortali excusari, quando homo non omnino credit rem in somnio visam esse veram, seu futuram, & nihilominus aliquid operatur ratione talis somni, quod aliud malum non est, nec contra præcepta Dei, vel Ecclesiæ sic (& ita non potest obesse, potest autem prædesse, ut evitet aliquod malum, quod somnium minatur, vel quid simile. Tunc enim licet sit aliqua levitas, vel simplicitas, aut nimia timiditas, non apparet gravis malitia: quia ille non tam credit illud à Deo, vel esse verum, quam posse esse, in quo minus erroris est, licet multum sit vanitatis. Verò si quis ita sit observator somniorum, ut certè nariè per illas indicationes vel divinationes in*

gravis negotiis gubernetur, non potest excusari à gravi culpa & superstitione. Hæc ille. Idem iudicium est de aliis ejusdem vanis observantiis.

11. In secundo Præcepto Decalogi.

Datur parvitas materiæ in violatione voti; nec solum quando materia parva est tantum partialis materia voti, ut, si ex voto recitans Rosarium, omittas aliquot *Ave Maria*, vel Decadem unam, in quo omnes consentiunt: sed etiam, quando materia parva est tota materia voti; ut si vovisses quotidie recitare unum, vel tria *Pater & Ave*, aut flectere genua coram tali *S. Imaginè*, &c. & omittas, toties, quoties, non erit, nisi veniale ex parvitate materiæ. Uti contra *Cajetan. Tolet. Armill. & alios*, docent Doctores communiter. *Navar. c. 12. n. 4. Sanchez l. 4. c. 12. n. 6. Layman. l. 4. tom. 4. c. 3. num. 2.* alii apud ipsos. Ratio est. Quia votum est privata quædam lex, & obligat per modum legis: sed respectu legis materia tam parva non est capax obligationis tam gravis sub mortali: ergo neque respectu voti.

II. Datur etiam parvitas materiæ in violatione Juramenti promissorii excusans à mortali, ut si Pater serio juravit filium ita meritum virgis castigaturum, & sine causa revocet vel omittat: si jurando promissisti amico ejus convivium accedere, &c. Sic contra *Cajetan. Gabriel. Valent. Lessium, & alios* probabilius docent *S. Antonin. Sotus. Sylvest. Navarr. Rodriq. Suar. alii cum Sanchez*

chez l. 3. Moral. c. 4. n. 13. Laym. l. 4. c. 14. n. 1.
 Ratio est. Quia quodcumque peccatum ra-
 tione materiae augeri & minui potest, tunc in
 genere etiam venialiter peccari potest: at qui com-
 munis hominum etiam prudentium persuasio est,
 tantò majorem vel minorem irreverentiam Deo
 irrogari, quantò major vel minor promissio Deo
 jurata violatur, seu quantò major vel minor
 est, ad quam confirmandam quis Dei auctoritas
 usus est, si postea non agat, quod promiserat: re-
 go hinc etiam venialiter peccari potest ex parvitate
 materiae, ut in exemplis allatis, & similibus. *Con-*
firmitur. Quia major est obligatio voti, seu pro-
 missionis factae ipsi Deo, quam juramenti pro-
 missorii, seu promissionis factae homini, interpo-
 sito nomine, & auctoritate Dei: atqui in vio-
 latione voti datur parvitas materiae excusans a mor-
 tali, secundum omnes: ergo etiam in violatione
 juramenti promissorii.

III. Notanda hinc est disparitas inter jurame-
 tum assertorium de veritate rei, & promissorium
 de facienda re. Quia juramento assertorio
 vocatur Deus in testem veritatis, & falsitas
 vocatur Deus in testem veritatis, aut falsitatis
 ritas autem, & falsitas consistunt in indivisibili-
 quod enim verum non est, necessario falsum est,
 nec datur magis vel minus falsum: ideòque Deus
 invocare in testem falsitatis cujuscunque semper
 est peccatum mortale (quod non tantum verum
 est in perjurio assertorio, quo scienter juratur fal-
 sum, sed etiam in perjurio promissorio ficto, cum
 quis juramento promittit aliquid facere, quod
 non facit.)

juramentis leve, non habens animum seu voluntatem
 peccantem promittendi vel adimplendi. At ve-
 ritas in juramento promissorio non invocatur Deus
 in testem ipsius veritatis vel falsitatis, sed solum
 quasi in sponsorem obligationis adimplendi rem
 promissam cum juramento, adeo ut objectum ju-
 ramenti promissorii non sit veritas vel falsitas, sed
 obligatio jurantis ad rem promissam adimple-
 ndam: atqui obligatio ad rem promissam adim-
 plendam non consistit in indivisibili, sed major
 vel minor est, juxta rationem materiae majoris vel
 minoris momenti; consequenter etiam violatio
 talis juramenti promissorii majoris vel minoris
 culpae erit, pro ratione materiae: ergo non semper
 mortale, sed ex parvitate materiae etiam veniale
 esse poterit.

IV. Incidenter pro praxi hic observa. Homi-
 nes simplices, & rusticanos coniungere vulgari
 idioma, *schweren / scheitern / fluchen*. 1. jurare.
 2. blasphemare. 3. maledicere vel imprecari
 significat. Ad haec ergo discernenda, Confessa-
 tus imprimis petere debet, quibus verbis Peeni-
 tus usus sit: deinde compertò, quod sint verba
 juramentum sonantia, quarendum, an habuerit
 veram intentionem jurandi, vel Deum in testem
 invocandi? & hoc compertò denique interrogan-
 dus est, an verum vel falsum juraverit? Si dicat, ve-
 rum jurasse, vix unquam condemnandus est pec-
 cati mortalis: sin fateatur, falsum jurasse, per se
 condemnandus est, peccasse mortaliter, nisi excuset im-
 perfectio actus, inadvertentia, praecipitantia, id-

que maximè in mercatoribus, præsertim, cum pe-
rare solent *tanti, vel pluris sibi mercem constare*,
&c. Ubi plerumque non verè pejerant, cum
possit habere verum sensum: videlicet: tantum
pluris sibi constare, æstimato simul labore, pec-
culo, &c. De quo subintelligendo instru-
unt, si omninò consuetudinem jurandi deponere
nequeant. De qua quidem consuetudine
fract. 7.

III. In tertio Præcepto Decalogi.

24 **Q**Uoad celebrationem, & auditionem Missæ,
ferias, jejunià, præcepta, vel votiva, &c. ge-
neraliter in omni cultu divino datur paritas ma-
teriae excusans à mortali. *Certum apud omnes*
Ratio in Regula data est. Exempla obvia sunt.
I. Veniale est die festo in Missa audienda mo-
dicam partem, præsertim in principio, aut fine
omittere, de quo *Regula quarta*: modico tempore
re distrahi, confabulari, &c. modico tempore
laborare serviliter circa necessitatem vel causam
justam. Omninò excusandi sunt pauperes, præ-
sertim ancillæ, cum die festo unâ, aut alterâ hor-
vestes resarciunt: item Mechanici, factores, &c.
tores, &c. cum quadam consuetudine, die festo
materiam sequentibus diebus elaborandam, seu
magno labore vel tumultu præparant: item bar-
bæ tonsores, si die festo unum, aut alterum die-
deant præsertim rusticos, quibus aliis diebus
otium non est, &c.

II. Veniale est in Miſſa. Horis, Oratione, ac quolibet cultu divino modico tempore voluntarie diſtrahi: modicum quid omittere, v. g. *Gloria*, vel *Credo* in Miſſa; *Preces* in Horis, &c. vel quid ſimile, quod tamen non ſpectet ad eſſentialem actionem Sacramenti. In Conſecratione Eucharistiæ omittere ly ENIM ex incuria, vel etiam materiali contemptu, tanquam materiæ non magni momenti, veniale non excedere cenſet *Sotus* apud *Tamburin. opusc. De Sacrificio Miſſæ l. 2. c. 1. §. 2.* At verò omittere admixtionem aquæ ad vinum conſecrandum mortale agnoſcunt Doctores communiter. Grave enim eſt præceptum Eccleſiæ ratione finis, ſcilicet Myſterii ſingularis.

III. Quin etiam omnis cultus Dei ſuperfluus, ſeu indebitus, ſive is, quo Deus colitur modo vel ceremoniâ, quæ de ſe prorsus eſt inanis, atque impertinens ad gloriam Dei, vel devotionis ſpiritum excitandum: ut non nere die Sabbathi in honorem B. V. Mariæ, cùm tamen aliàs ſerviliter labores: Miſſam audire à Sacerdote, qui vocetur Joannes, certo candelarum numero, colore, &c. ſive is, qui contra vel præter ordinationem Eccleſiæ exercetur, ut in officio vel Sacrificio Miſſæ dicere plura *Alleluja*, facere plures Cruces, quàm præſcriptum ſit; dicere *Gloria* vel *Credo*, cùm omittendum eſſet, osculandum Altare præſignare Cruce, osculari pedem calicis elevati, & ſimilia, quæ ſuperflua, & inordinata devotio excogitat, ſecus à ſpeciali gravi prohibitione, ſcandalo, contemptu, venialem culpam non excedit. Quia

non est in iis gravis deformitas contra honorem
& cultum DEI, eaque, si qua est, bonâ intentione
vel simplicitate ita colentis minuitur. *Comment.*
Navarr. cap. 12. n. 24. Lessius lib. 1. c. 34. n. 1.
Sanchez, Layman, alii.

IV. In Sacrilegiis etiam realibus vel vocalibus
parvitatē materiæ agnoscunt omnes: cum, &
ipsa sanctitas rei vel loci sacri bonum divisibile
majus vel minus pro ratione materiæ: ideoque
quoties materia levis vel venialis esset contra
aliam virtutem, v. g. justitiam, certè etiam in ra-
tione sacrilegii contra virtutem Religionis venia-
lem culpam excedere non debet. Ut furtum mo-
dicum rei sacræ, vel è loco sacro solùm eliquet
veniale est. Idemque est de quavis levi in Sacris
irreverentia: idemque de quibusdam blasphemis
quasi materialibus & jocosis: ut est levis abusus
vel jocosus usus sententiarum sacræ scripturæ
mi causâ: jocosâ quædam dictoria de quibus-
dam Sanctis ut homines sunt, ut de S. Petro, Cri-
spino, &c. Audivi à viris Doctis etiam excusari
jocosum illud dictum: *Stultus es*, etiam si DEUM
Patrem haberes. Similiter dicendum de similibus
innumeris. Videntur enim velle dicere, quod
DEUS possit creare stultum, & sic talis non oblati-
te, quòd solum DEUM Patrem haberet, alioquin
esset stultus: aut saltem accipiunt DEUM improprie,
& metaphoricè, ac si dicant: *stultus es*, etiam si
sapiëntissimum, & quasi divinum Patrem
haberes; alioquin in proprio sensu comparando
DEUM, ejusque Filium Divinum, blasphemiam
con-

contineret horribilissimam: quare dictum illud
velut pessimè sonans merito graviter reprehenden-
dum, & dissuadendum est à Confessariis.

IV. In Præceptis secunda Tabula.

In his versantibus potissimum circa injustam
lesionem proximi (homicidio, & materiã
venereã jam supra exceptis) quoad alias lesiones
proximi in bonis famæ, honoris, & fortunæ, si-
ne dubio datur parvitas materiæ excusans à mor-
tali: cum præter vitam, & speciem humanam,
quam lædunt homicidia, & peccata venerea,
omne aliud bonum proximi finitum divisibile sit
majus, & minus, quandoque adedò minutum;
ut ejus læsio, vel ablatio non possit rectã ratione
censeri capax malitiæ mortalis, utpote. 1. In
judicio temerario: ut si temerè judices de proxi-
mo in re levi, v. g. mentiri jocosè, esse crapula-
tum, distractum in oratione. *Less. lib. 2. c. 29.*
2. In detractione, vel contumelia:
ut si narres de altero præsentè, vel absente defe-
ctus veniales, vel naturales tantum secluso alio
gravi incommodo: *Lessus c. 11. dub. 3.* & com-
munis DD. 3. In usura: ut contra aliquos ali-
bi probabimus. Etsi enim usura sit *quidquid ul-
tra sortem mutuatam injustè accipitur*; attamen
quidquid, quantumvis minimum acceptum ultra
sortem, esse usuram mortalem, à ratione profus
alienum est. 4. Maximè in furtis omnium con-
sensu datur parvitas materiæ à mortali excusans,
ut si homini diviti fureris unum, aut aliquos dena-

rios: At difficultas magna, quænam sit materia magna, & notabilis sufficiens ad futurum mortale, & contra quænam materia parva à futuro mortali certò excusans? Hic ferè tot sententiæ, quot capita. Omnes tamèn ingenuè fatentur, non posse aliquam universalem certam Regulam statui, sed totum pendere ab æstimatione morali, & iudicio prudentis ex circumstantiis in particulari definiendum esse: nimirum non ex sola quantitate re ablata, sed etiam ex circumstantiis personæ ditioris, vel egentioris, cui ablata est, indeque maiori vel minori damno causato. Unde materia gravis furti alia statuenda est *absoluta*, absque relatione particulari ad personam ditio-rem vel pauperiorem: alia *respectiva*, quæ scilicet non secundum se absolutè, sed solum habitâ relatione, & respectu ad circumstantias personæ gravis est, & sufficiens ad peccatum mortale. Quâ quantitate designatâ facillè apparebit quantitas materiæ parvæ & excusans à peccato mortali.

R E S O L U T I O.

26 **M**ateria furti gravis, & sufficiens ad peccatum mortale absoluta, & respectu cuiuscunque etiam opulentissimi, aut Regis vel Principis potentissimi, sunt duo circiter ducati: respectiva verò ad conditiones personarum est illa, quæ sufficiat ad victum unius diei tali personæ, cui ablata est. Velut si à mercatore valde divite furens duos florenos circiter: à cive mediocriter divite florenū, aut duodecim pacios: à paupere mendico aliquo

aliquot cruciferos, vel nummos, quibus se uno die
utcumque aluisset. Ita ferè Layman l. 3. Tr. 3. p.
1. c. 1. n. 3. alii apud ipsum. Et reipsa ferè co-
incidunt Bonacina, P. Navarr. Diana & alii cum
Lugo de *Justitia disp.* 36. *sect.* 2. & consentit no-
ster Marchant. *Tribun. tom.* 2. *tract.* 8. *tit.* 1. q.
1. Ratio est.

1. Quia, sicut alia peccata Reipublicæ perni-
ciosa prohibentur graviter ut intrinsecè mala, non
propter damnum actuale præcisè, quod afferunt,
quando semel fiunt, sed etiam, & multò magis
propter damnum habituale, quod afferrent sæpius
repetita, si semel sine gravi culpa licerent. Exem-
pli gr. Pollutio voluntaria prohibetur graviter ut
intrinsecè mala, quia licet semel facta in raro casu
ad evitandam mortem, vel gravissimam infirmi-
tatem non afferret grave damnum speciei huma-
næ; afferret tamen gravissimum consequenter ex
eo, quòd si semel in aliquo casu liceret, homines
ad illam delectationem proclives fingerent sibi
necessitates, & causas valde frequentes in maxi-
mum detrimentum speciei humanæ: Item reve-
latio sigilli Confessionis prohibetur graviter ut in-
trinsecè mala, quia licet semel facta ob gravissi-
mam causam, v. g. proditoris detegendæ non af-
ferret detrimentum Sacramento, afferret tamen
gravissimum, & exosum redderet Sacramentum
ex eo, quòd si vel in uno casu, ob gravissimam
causam liceret, semper metueret Poenitens, ne
forte occurreret talis causa, aut ne Confessarius
talem causam apprehendens peccata sua reve-

let: sic de cæteris: Atque eâdem omninò ratione in proposito, furtum prohibetur ut intrinsecè malum, & grave peccatum ex genere suo, non precisè ob damnum actuale, quod afferret, furando v. g. Principi unum aut alterum ducatum, medicèriter Diviti unum florenum, aut victum ducatum diei, &c. sed etiam ob damnum habituale, quod afferret sæpiùs repetitum, si semel citra grave peccatum liceret in tanta quantitate: jam

II. Atqui, licèt reverà furtum unius vel alterius ducati à Principe, vel alio Ditissimo, unius floreni ab alio divite, &c. semel factum eidem nolum, vel exiguum afferret detrimentum, afferret tamen detrimentum maximum, si semel in tanta quantitate liceret. Tunc enim, ex hominum malitia, & avaritia innata, multiplicarentur ejusmodi furta, ex quorum frequentia maximum detrimentum etiam Ditissimis sequeretur. Ergo furtum in tali quantitate assignata censeretur debet prohiberi graviter, & sub peccato mortali. Accedit, quòd hæc sit communis hominum etiam prudentum persuasio, valorem, unum aut duos ducatos excedentem gravem esse absolutè, ut vix aliquis etiam potentissimus reperiatur, qui spectatis omnibus impendiis, tantæ pecuniæ jacturam, ut sibi damnosam non justissimè ægrè ferat. Scæus est de furtis minoris quantitatis. Non enim sequitur tantum detrimentum ex eo, quòd homines sciant, se sine peccato mortali posse aliquod minutum furari. Quia minus peccatum veniale,

le, licet minus absterreat, tamen ob minus lucrum etiam minus invitat ad illa furta minutiora.

III. Respectivè verò ad condiciones personarum per se notabile damnum infertur auferendo talibus eam quantitatem, quæ ad victum unius diei sufficeret, juxta modos assignatos. Quin etiam operario pauperi, qui diurno labore ad sui sustentationem plus lucrari non potest, furari unum pacium, mortale erit: quia eo furto majus damnum infertur tali pauperi, quàm diviti furando integrum florenum vel ducatum. Item valde pauperi etiam aliquot nummos furari, quibus ad victum valde indigeret, lethale est, eadem ratione. Nam sicut testimonio Christi *Marc. 12.* vidua illa, quæ duo æra minuta in gazophylacium misit, plus omnibus dedit, quia totum victum suum dedit: ita qui illi hæc duo æra minuta furto abstulisset, non quid modicum, sed totum victum abstulisset, ideòque grave damnum intulisset. Item eadem ratione peccatum mortale committetur auferendo alicui rem quantumvis modicam, si ipsi exinde grave damnum emergat, vel lucrum cesset: ut si auferas pauperi sartori acum, futuri subulam, scribæ calamum, aliive aliud instrumentum, cum tamen scias, ipsum aliud non habere, nec intra aliquot dies acquirere posse, ad opera sua necessaria exercenda. Uti ex communi notant *Navarrus c. 17. n. 2. Layman. c. 1. n. 3. Lugd. cit. señ. 2.*

IV. Denique apud omnes constans est, eum, qui furatur quantumvis minimam rem, sed ani-

mo

mo accipiendi quid magnum, peccare mortaliter in intentione, & affectu, etsi non in executione, & effectu. Unde si Pœnitens confiteatur, se medicum quid furatum esse, aliquando à Confessario interrogandus erit, an fortè non defuerit animi plura surripiendi, si copia vel occasio fuisset. Quod ut dicit S. Hieronymus in Epist. ad Titum c. 3. relatus c. ult. 14. q. 6. *Fur non solum in maioribus, sed etiam in minoribus iudicatur. Non enim id, quod furto ablatum, sed mens furandi attenditur. De furtis minutis multiplicatis late agimus sect. 4.*

REGULA TERTIA.

27 **Q**uantitas magna & parva in materia peccati mortalis sufficiens vel excusans, prudenti iudicio desumenda est, ex tribus. *Ex ipsa re, secundum se spectata: ex comparatione ad totum, quod præcipitur: & principaliter ex ordine ad finem præcepti.* Vg. Cùm quaeritur, an omittenda unam Horam Canonicam, laborare unâ horâ die festo, sit materia magna vel parva? 1. considerandum est, an secundum se quid magnum vel parvum sit. 2. An comparatione ad totum Officium Canonicum, vel ad totum diem festum, una hora sit notabile, nec ne? 3. Principaliter an finis intento præcepti, scilicet Cultui divino, & vacationi religiosæ multum, vel parum noceat, omittente unam Horam, vel laborare unâ horâ. Et hæc consideratis prudenti iudicio determinandū erit, an materia magna, seu notabilis sit & sufficiens ad

ad mortale, an verò parva, & à mortali excusans censeri debeat: Exemplis mox applicabimus in Regula quarta, de Horis, feriis, jejuniis, votis, &c. Accine hic interim alia quatuor.

1. In lectione librorum hæreticorum.

Quænam censenda sit materia notabilis suffi-
 ciens ad mortale, & ad incurrendam excom-
 municationem latæ sententiæ, vel parva à morta-
 li & censura excusans, sine dubio. 1. Perpen-
 denda est materia lecta secundum se valde magna,
 vel valde parva. Nam viginti folia v. g. legere,
 sine dubio mortale est: titulum tantum, vel unam
 lineam, veniale. 2. Etiam ratio habenda totius
 libri hæretici. Sed 3. principaliter ratio habenda
 finis præcepti sub excommunicatione prohi-
 bentis lectionem librorum hæreticorum, nimi-
 rum ad cavendum periculum subversionis in Fide,
 quod maximè timendum est in lectione librorum
 hæreticorum. Sanè regulariter, intolerabilis est
 sententia Toleti asserentis, unam etiam, vel aliam
 lineam legere, sufficere ad incurrendam censuram,
 eò quod perfecta hæresis etiam uno versu conti-
 neri possit. Rectè respondet *Layman*, in lege
 præsertim pœnali spectari id, quod communiter,
 non quod rarò contingit. Communiter autem
 non imminet grave periculum, ex tam modica li-
 bri hæretici lectione. E contra generaliter nimis
 laxè *Sanchez. Rodriq. Sa. alii apud Dian. p. 5. tr.*
5. resol. 42. integram paginam majoris volumi-
 nis hæretici pro parva materia à mortali, & ex-
 com-

communicatione excusantes. Certè *Vivaldus* & *Sa* quoad hanc sententiam Romæ expurgati sunt: unde non satis tuto *Layman lib. 2. tract. 1. de Fide c. 15. n. 5.* generaliter censet, Confessorium posse absolvere eum, qui unam paginam libri hæretici legit, eò quòd præsumere possit, eum non incurrisse excommunicationem Bullæ, juxta dictam opinionem *Sanchez*. Finis ergo considerandus est. Placet judicium *Marchant. Trinit. tom. 2. tit. 2. q. 2.* Non esse hic attendendam materialem quantitatem penes numerum linearum, vel paginarum magnitudinem, sed morale periculū infectionis, ex materia, quæ legitur, contra finem præcepti. v. g. Aperit quis librum, & primo statim intuitu, in primo vel altero paragrapho advertit hæresin, vel errorem contra Fidem, & nihilominus, sive malitiã, sive curiositate, vel levitate pergit legere etiam paucas lines, is omninò peccat mortaliter, & anathemate feritur: quia & periculo sese exposuit, & contra totum finem legis processit. At verò talis advertens materiam esse indifferentem, præsertim historicam, politicam, Ethicam, &c. sine hæresi, vel errore, etsi pergat legere unam, alteram, tertiam paginam, post factum non est condemnandus peccati mortalis, nec consequenter excommunicationis: quia reverà respectu totius libri, & finis præcepti est materia parva; cum nullum periculum subfuerit. Non tamen est suadendum uti licentiã propter periculum, quod subesse potest.

Nam

Nam hæreticorum sermo serpit, ut cancer, teste Apostolo.

II. In retentione eorundem librorum.

ETiam hic consideranda sunt mora temporis in retinendo, intentio retinentis, & principaliter finis legis eam retentionem sub excommunicatione prohibentis ob idem periculum subversionis in Fide, tenentia enim dat causam legendi, lectio causam ruinæ. Unde primum agnoscens quis hunc librum esse hæreticum, & solum parvo tempore per aliquot horas, aut unum, vel alterum diem detinet cum proposito tradendi illum postea, ex parvitate materiæ sine dubio excusatur à mortali, & à censura, & accedente aliqua causâ rationabili, vel impedimento ab omni culpa: at verò si quis conscius hujus legis habeat voluntatem absolutè retinendi librum, sanè quæcunque retentio etiam modicissimi temporis peccatum mortale erit, etiam si mutatâ mox voluntate brevissimo tempore duret; quia voluntas illa peccatum mortale est, & ex illa procedit exterior retentio, & insuper tunc incurrit censuram: docet Suarez tract. de Fide disp. 20. sect. 2. Sed hæc probabilius negant Sanch. Reginaldus, Castropal. alij cum Diana p. 5. tr. 5. resol. 43. Ratio est: quia censura non incurritur ob voluntatem retinendi, sed ob ipsam voluntariam retentionem libri hæretici contra prohibitionem & finem legis: ergo licet intentio illa interna mortalis fuerit, ipsa tamen actualis detentio tam parvi temporis v. g. unius

unius horæ, vel diei non potest centeri materia
gravis, & sufficiens ad peccatum mortale ex-
num (quod solum feritur censurâ) cum id non
adversetur graviter fini legis;

III. In percussione Clerici.

SI percussio externa Clerici consideratis cir-
cumstantiis personarum ex se verè levis, &
venialis fuit v. g. tenuissima alapa, modica reus-
sio hominis tibi importuni, esto etiam interna
malâ voluntate graviter percutiendi; mortaliter
deliqueris, ut si intentato gravissimo ictu, Clerico
declinante, solum auricolam, vel scapulam levi-
ter tetigisti, manet materia levis; & excusans à
censura Canonis. Ita cum nostro Portello verè
excommunicatio num. i i. Idem Dian. ibid. respo.
65. Ratio eadem est: quia Ecclesia non excom-
municat propter actus internos, sed propter actus
externos moraliter malos, & proinde requirit, ut
actus externus sit gravis, & capax peccati mortale-
lis. Nec obstat, quòd jure communi excom-
municatio ob percussione[m] levem communitate
Episcopo absolvenda: non enim intelligitur con-
percussio levis, quæ non sit peccatum mortale
saltem dubiè, sed percussio levis, quæ non sit
valde gravis, atrox, enormis.

IV. In aliis censuris, & casibus reservatis.

Generaliter quodcumque actus externus,
propter quem lata est censura, & rele-
vatio, ob parvitatem materiæ excusatur à mor-
tali, & verè venialis est, etiam à censura, ut

reservacione, quidquid sit de intentione interna mala, ob eandem rationem datam: censura enim non fertur, nisi propter peccatum mortale externum; & non reservatur, nisi peccatum mortale externum in effectu consummatum: ut si fureris modicum quid ex Ecclesia, vel Monasterio; si obiter alloquaris Monialem; unico passu ingrediaris Monasterium Monialium, aut similiter Monialis egrediatur saltem altero pede in poste subsistente; de quibus, & similibus curiosis vide Dian. eademp. §. tract. §. resol. 46. & a resol. 27. usque ad 33.

REGULA IV.

In materia peccati mortalis, tertia, vel quarta pars cujuscunque totius notabilis est; ideoque talis, nisi ipsum totum sit exiguum. Minor, quam quarta pars non est notabilis, sed ex parvitate materia venialis evadit, nisi secundum se sorsim sumpta valde notabilis sit, aut valde officiat fini intento precepti. Hanc simplici Regulam partim desumptam ex Navarro, & Azorio, & lumine naturali satis liquida multum puto juvari posse simplicem Confessarium in resolvendis casibus. Applica exemplis communioribus in praxi.

I. In horis.

Omittere quamlibet Horam Canonicam, etiam ex minoribus, vel Laudes, aut integrum Nocturnum in Matutinis, mortale est, secundum communem DD. Ratio est. Quia licet una

Hora minor, *Nona v. g. vel Completorium* respectu totius Officii non videatur notabilis pars: tamen secundum se sumpta, & spectato fine Ecclesie, quæ præcipiendo voluit, ut à Clericis singulis tatis diei horis aliquid peculiaris cultus, & ratione peculiaris mysterii Deo offerretur: à quo sine notabiliter deficit, qui unam etiam Horam minorem, Laudes, vel Nocturnum unum omittit, omninò censeri debet materia gravis. *Leffius l. 2. c. 37. dub. 9. Bonacin. to. 1. disp. de Horis Canon. 9. 5. prop. 1. Tamburin. l. 2. in Decal. c. 5. §. 2. n. 1.* E contra ergo minus, quàm integra Hora minor non erit pars notabilis, adeò, ut nisi omittas diutius Horæ minoris vel amplius, seu quantum notabiliter non adæquat Horam minorem, non est condemnandus peccati mortalis. *Communior D. Lessius Bonacina supra, Marchant. Tribun. p. 2. tr. 2. tit. 3. sect. 2. q. 3.* Ratio est. Quia omnes Horæ Canonice ex institutione Ecclesie unum unius diei Officium constituunt: hinc notabilis pars omissionis, vel gravitas materiæ omisæ, non respectu singularum Horarum, sed respectu totius Officii conjunctim expendenda est: quantum notabiliter noceat fini ab Ecclesia intento, scilicet colendi DEUM Officio diurno. Atqui, sicut respectu totius Officii, & considerato fine ab Ecclesia intento, quælibet Hora, etiam minor revera est notabilis pars; ita notabiliter minus, quàm Hora minor, non potest amplius censeri pars notabilis, vel materia gravis, licet revera quid notabile sit respectu ipsius Horæ minoris. Nec verosimile est, Eccle-

Ecclesiam piam Matrem velle æternis ignibus ad-
licere eum, qui leviozem partem Officii, quàm
maximus, negligit. Cæterùm si modicam tantùm
partem Horæ minoris recites, v. g. initium hym-
ni aliquot versus Psalmi, cenferis totam negligere,
quiatam parùm pro nihilo reputatur; ideo pecca-
re mortaliter.

II. In Feriis.

Die dominico, vel festo, unâ horâ laborare
serviliter, veniale tantùm esse ex parvitate
materiæ rectè sentit *Suarez. 10. 2. de Religione. l. 2.
de Fest. s. c. 32.* Maximè si labor non sit nimis ser-
vilis, & fatigans corpus, ut notat *Layman l. 4.
tr. 7. c. 1.* Inò communis jam sententia duas ho-
ras permittit citra mortalem culpam. *Fellencius
tr. 26. c. 11. q. 1. Diana cum Tamburin. l. 4.
c. 3. §. 2.* Quia nim. labor unius & alterius horæ
comparatione totius diei naturalis 24. horarum
non videtur pars notabilis, aut ita efficiens fini re-
ligiosæ vacationis, ut culpæ mortalis damnari
possit. Scio aliquos etiam tres, etiam quatuor, &
non neminem sex horas permittere: sed probare
non possum. Quia, dempto tempore quietis,
quod in religiosa feriacione moraliter computan-
dum non videtur: certè tres vel quatuor horas
serviliter laborare, pars valde notabilis emergit, &
notabiliter efficiens fini religiosæ vacationis ad
cultum divinum. Excipe: nisi paupertas, vel alia
iusta causa excuset.

Similiter in die festo omitttere in Sacro audien-

do Introitum usque ad Evangelium ; inò secundum aliquos, usque ad initium Offertorii, sicut etiam post Sumptionem reliquum, veniale est pro parvitate materiæ ; at verò tantundem omittitur tempore intermedio nemo à mortali excusetur. Quia spectato sine Ecclesiæ principali, ut antèrùm fideles religiosè assistant cultui divino laudativo per incruentum Sacrificium, partes illæ partes, etsi non modicæ, tanquam accessoria ad Sacrificium pro modico reputantur : partes verò Missæ mediæ ab offertorio usque ad Sumptionem, quia totam actionem Sacrificii continentur principales sunt, idèoque in iis etiam modica pars secundum se meritò quid notabile censetur. Similiratione, si Sacerdos in Missa ex negligentia omittat *Gloria vel Credo*, parum omittit censetur, nec ultra culpam venialem : at tantundem omittens in S. Canone, grave quid omittit, & culpa omninò lethali, secundum omnes, quos sciamus *apud Tamburin. supra.* Cæterum etiam in Canone dicendo aliquam parvitatem materiæ essentialentem à mortali admittunt DD. communiter, ut potè omittit nomen unius Sancti, speciale Communicantes, vel *Infra actionem*, omittit aliquam crucem, inclinationem, genuflexionem, cultum nem pectoris, secluso semper scandalo, & contemptu formali. Vide *Lexico de Eucharist. d. 20. sect. 4. num. 107.*

III. In Jejunio.

PRO collatiuncula vespertina licita quoad quantitatem, libentissimè admitto quartam partem

partem solitæ, solidæque cœnæ, quam quis aliàs spectatâ suâ personâ, ætate, complexione, occupatione ordinariè ad sufficientiam naturæ sumere solet: Ut si pro cœna ordinaria sumere soleas duas libras, poteris in collatione vespertina sumere sine scrupulo mediam libram, idq; in qualibet qualitate ciborum esurialium. Est hæc regula plana & universalis, ut cuius hominum statui, vel conditioni faciliè applicari possit: quam tradunt *Fillius. Tract. 27. p. 2. c. 2. q. 7. Reginaldus in praxi to. 2. l. 4. n. 185. Layman cit. n. 9. Tamburin. l. 4. c. 5. §. 3.* ait, receptam esse Recentiorum opinionem, cœnam vespertinam ascendere posse ad octo circiter uncias ex consuetudine legitimè introducta: idque universaliter respectu omnium: sive aliàs magnâ, sive modicâ cœnâ utentium, sive robustorum, sive valetudinariorum, etiam eorum, quibus octo unciis fames omninò extinguitur: & si constaret de eiusmodi consuetudine legitimè introducta, hæc sententia multùm faceret ad eximendos scrupulos Religiosioribus: & in particulari convenit cum nostra Regula. Si quis enim in cœna soleat sumere ad triginta uncias, quarta pars licita ascendet ad octo circiter uncias. Sed hæc incidentaliter.

Verum enim verò hanc eandem quantitatem sine dubitatione admitto pro quantitate notabili in fractione jejunii: adeò, ut qui extra tempus refectionis sumeret quartam partem solidi prandii, vel cœnæ, citra necessitatem, vel causam excusantem, sine dubio mortaliter frangeret jejunium; quia

quia notabiliter noceret jejunii fini, seu abstinē-
 tiæ ad mortificationem carnis. Contra verò tertia
 vel quarta pars ejusdem collationis vespertinæ &
 circiter duodecima vel minor pars ordinariæ co-
 næ seu ut determinat *Diana p. 5. tr. 5. resol. 11.*
 quantitas duarum unciarum circiter, omnino ab-
 mittenda est pro parva materia à mortali excusa-
 te: adeò, ut nisi extra tempus sumas circiter
 medium collationis vespertinæ, & plus, non de-
 beas damnari mortalis fractionis jejunii. Ratio est
 Quia illa quantitas exigua, & minimè notabilis
 est, & secundum se, & in ordine ad totum, & in
 ordine ad finem jejunii, seu abstinētiæ, quam in-
 lædit notabiliter, seu simul, seu successive sum-
 tur: læderet autem graviter & mortaliter, si sum-
 retur sæpius, ut *sect. 4.* notabitur.

Denique sermo fuit de fractione jejunii in co-
 bis licitis esurialibus. Nam in esu carniùm præce-
 pto negativo specialiter prohibito: quantitas
 hinc assignatam pro parva materia certè nemo ab-
 mittit. Omnes tamen aliquam admittere debent
 parvitatem materiæ à mortali excusantem pro-
 pter rationem Regulæ secundæ. Aliqui apud *Dia-*
nam, cit. p. 5. tr. 5. res. 32. nimium scrupuloso-
 gore eam parvitatem materiæ assignant, quæ
 sufficeret coquo ad gustandum cibum, vel capi-
 ferro Principium ad prælibandam. Majorè omnes
 concedunt licentiam ministris infirmorum, non
 tantum ad prægustandum, sed etiam ad excitan-
 dum appetitum & fastidium tollendum infirmis,
 si ita expedire videatur: tunc enim est urgentior
 ratio

tatio charitatis, quam Ecclesia impedire non intendit. Et quæso te, vellésne peccati mortalis condemnare eum, qui absq; omni justa causa, ex mera levitate, curiositate, vel gulositate, frustillum carnis, dimidium aviculæ, vel quid simile devoraret? Ego non. Certè enim à ratione alienum est credere, Ecclesiam piam Matrem velle filium suum lethali noxæ, & æternæ damnationi adstrictum, ob tantillam transgressiunculam. *Nec obstat*; quòd Præceptum Ecclesiæ de non comedendo carnes diebus vetitis sit negativum: nam & ipsum Præceptum divinum naturale de non furando negativum est: neque est major obligatio præcepti positivi Ecclesiæ quam divini naturalis: ergo sicut in hoc excusat à mortali parvitas, materiæ, ita etiam in illo.

Adverte tandem in eodem præcepto negativo non comedendi carnes die jejunii, nullam dari parvitatem materiæ excusantem à mortali quoad tempus diei naturalis à media nocte usque ad mediam noctem: nam post certò impletam duodecimam noctis præcedentis diei, vel ante certo impletam duodecimam noctis ipsius diei jejunii, quocunque minimo temporis spatio v. g. dimidio *Ave Maria* comedens carnes in quantitate sufficienti peccat mortalitèr, quia nimirum Præceptum negativum obligat toto die jejunii semper, & pro semper excludendo omnem partem temporis illius diei à comestione carnis. Eadèmq; ratione in veriori sententia nulla datur parvitas materiæ excusans quoad tempora ætatis in jure

præscripta in ordine ad aliquos actus licet, vel v-
 lidè exercendos, utpote ad suscipiendos Sacros
 Ordines, ad Sponsalia, & Matrimonium contrahendum, ad Professionem emittendam; quia re-
 pus à jure taxatum consistit in indivisibili, sicut
 pretium jure præscriptum in indivisibili consistit.
 Unde Regula illa, quod parùm distat, nihil distat
 videtur: Et parùm pro nihilo reputatur; non habet
 locum in taxatis à jure. Certè parùm distat dimi-
 dium Ave Maria post, & ante duodecimam noctem
 jejunii, & tamen in posteriori licet, in priori mor-
 tale est comedere carnes, secundum omnes. Sed
 scio contrariùm doceri, & practicari tanquam pro-
 babile, ut videre potes apud Dian. p. 5. tract. 1.
 à resol. 16. ubi in fine resolvit, eum, qui in anno
 bissextili implet ætatem die ordinario currente
 vigesimo quarto Februarii, non posse Professio-
 nem eo die emittere, sed debere expectare diem
 sequentem bissextum, eò quòd uterque dies pro
 uno computatur. Idemque dicendum esse de sus-
 cepturo sacros Ordines; sed contrariam in utro-
 que practicari vidi.

IV. In Votis.

I. **Q**ui vovit B. Virgini recitare Rosarium
 Decadum, si omittat duas, non videtur
 peccare mortaliter: quia licet duæ Decades sint
 pars notabilis, nimirum tertia Rosarii; quia tamen
 Rosarium quidpiam exiguum est, nec multum
 videtur obesse cultui B. Virginis, si quatuor decades
 diligenter recitentur, meritò modicum censetur
 Tamè

Tamb. lib. 1. Decal. cap. 1. §. 3. num. 21. II. Si quis ex voto deberet tria millia aureorum ad pias causas, & omitteret dare 50. peccaret utique mortaliter; quia licet 50. respectu trium millium valde exigua pars sit; at secundum se sumpta, & in ordine ad finem intentum, utpote sublevationem pauperum, vel Ecclesiae quid magnum & notabile est. Contra si talis solum nollet reddere tres aureos, non foret transgressio voti mortalis: quia licet tres aurei secundum se sint notabilis quantitas; attamen comparatione ad totum illud grande debitum, mortali aestimatione cessat esse notabile. Simili ratione discurrendum in casibus similibus, & semper recurrendum ad morale aestimationem, & prudens iudicium. III. Votum vel iuramentum non bibendi vinum tali die, vel tanto tempore, aut omni tempore, explicandum est quoad parvitatē materiæ, sicut Præceptum Ecclesiae de non comedendo carnes die jejunii, vel tempore Quadragesimæ: quoad tempus enim nulla datur parvitas materiæ à mortali excusans; sicut enim comedere carnes, ita & stante hoc voto bibere vinum in quantitate notabili toties, quoties, mortale erit. Quoad quantitatem verò vini potati certè admittenda est parvitas materiæ excusans à mortali, & quidem amplior, quam in comestione carnis: placet iudicium *Sanch. lib. 4. Moral. c. 12. num. 21.* ad mortalem transgressionem ejusmodi voti, vel iuramenti requiri tantum vini potari, quantum in uno prandio sufficere posset pro potu communiter utentibus tempera-

tè vino, v. g. dimidium, vel dodrantem mensuræ Passaviensis, cujus proinde quarta pars, vel triosa potata levis erit. Sed id rursus relinquendum prudentis iudicio, & excipiendum, nisi constaret voventis, vel jurantis intentionem fuisse, sibi potum vini etiam in modica quantitate sub mortali interdici: non potuit tamen sub mortali interdici se sibi in quantitate modicissima v. g. unius vituli per se loquendo, ut patebit *Secl. seq. in fin. II.* Similiter in voto, vel juramento non ludendi committenda est parvitas materiæ à mortali excusans, eaque mensuranda ex voventis, vel jurantis finis intento, atque periculo labendi contra illuminationem; v. g. si finis voventis fuit, vel jurantis privare eam delectatione ludi, ob sui mortificationem, vel poenitentiam, aut cavendi jacturam temporis, aut evitandi discordias, rixas, blasphemias &c. avidè ludentibus valde familiares: attendenda est mora temporis, & periculum excedendum si enim modico tempore lusit, v. g. unâ horâ sine periculo incalescendi & labendi contra dictos fines, veniale erit ex parvitate materiæ: secus si notabili tempore, aut cum animadverso prædicto periculo. Si verò finis voventis, vel jurantis fuit vitare jacturam pecuniæ, & prodigalitatem, vel dispendium rei domesticæ &c. jam non mora temporis, sed præcipuè quantitas pecuniæ expositæ attendenda erit pro parvitate materiæ: si enim modica pecunia exposita sit, nec adsit periculum ita incalescendi in ludo, ut multam pecuniæ prodigatur, etsi multo tempore lusus duret, non erit culpa

culpa saltem gravis contra votum, vel juramentum. *Ratio est:* quia virtute talis voti, vel juramenti non includitur voluntas vitandi ludum in tam modica quantitate. Si autem notabilis pecuniæ quantitas exponatur, aut prædictum periculum subsit, etsi parvo tempore ludatur, utique mortalis erit transgressio voti, vel juramenti. Hæc omnia summarie ex eodem *Sanch. lib. 3. Moral. c. 18. n. 1. & 3.* quem vide.

SECTIO III.

Peccatum veniale ex genere suo etiam fit Mortale in individuo.

SUMMARIUM.

31. Peccatum potest esse veniale tripliciter. 1. ex genere. 2. Ex imperfectione actus. 3. Et ex parvitate materia.
32. Peccatum ex genere suo veniale, fit mortale (præterquam ex conscientia erronea, de qua supra c. 1. sect. 2.) I ex fine, vel effectu malo.
33. II. Ex periculo
34. III. Ex scandalo, &
35. IV. Ex contemptu, & sine ultimo.
36. Peccatum veniale per se quidem prohiberi non potest sub mortali;
37. Bene autem per accidens: scilicet ratione finis præcepti intenti.

Peccatum veniale etiam triplex assignatur: ex genere, ex imperfectione actus, & ex parvitate materia.

Peccatum veniale ex genere suo dicitur, quod, 31 quantum est ex natura, & objecto suo, ita levis est malitiæ, ut seclusâ malitiâ alterius speciei non possit excrefcere in peccatum mortale: Quia nimirum